

Lovforslag nr. L 17. Fremsat den 9. oktober 2008 af velfærdsministeren (Karen Jespersen)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om valg til Folketinget, lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet og lov om kommunale og regionale valg

(Hjælp til stemmeafgivningen)

§ 1

I lov om valg til Folketinget, jf. lovbekendtgørelse nr. 583 af 23. juni 2008, foretages følgende ændringer:

1. I § 49, stk. 1, 1. pkt., ændres »jf. dog stk. 3« til: »jf. dog stk. 4«.

2. § 49, stk. 2, ophæves, og i stedet indsættes:
»Stk. 2. Hjælp til stemmeafgivning ydes af 2 valgstyrelser eller tilforordnede vælgere. I stedet for den ene valgstyrelse eller tilforordnede vælger kan vælgeren forlange hjælp til stemmeafgivningen af en person, der er udpeget af vælgeren selv.

Stk. 3. En kandidat, der er opstillet i storkredsen, må ikke som valgstyrelse eller tilforordnet vælger yde hjælp til stemmeafgivning.«

Stk. 3 bliver herefter stk. 4.

3. § 61, stk. 4, ophæves, og i stedet indsættes:

»Stk. 4. Hvis vælgeren ikke er i stand til at udfylde stemmesedlen eller udfylde og underskrive følgebrevet, skal den eller de stemmemodtagere, brevstemmen afgives til, yde den fornødne hjælp, jf. dog stk. 6. Ud over stemmemodtageren eller, hvis der medvirker flere stemmemodtagere, i stedet for den ene af disse, kan vælgeren forlange hjælp til stemmeafgivningen af en person, der er udpeget af vælgeren selv. Er der ydet hjælp, skal dette fremgå af følgebrevet.

Stk. 5. En kandidat, der er opstillet i storkredsen, må ikke som stemmemodtager yde hjælp til stemmeafgivning.«

Stk. 5 og 6 bliver herefter stk. 6 og 7.

§ 2

I lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, jf. lovbekendtgørelse nr. 584 af 23. juni 2008, foretages følgende ændringer:

1. I § 25 indsættes som stk. 3:

»Stk. 3. En kandidat må ikke som valgstyrelse eller tilforordnet vælger yde hjælp til stemmeafgivning.«

2. I § 26 indsættes efter stk. 4 som nyt stykke:

»Stk. 5. En kandidat må ikke som stemmemodtager yde hjælp til brevstemmeafgivning.«

Stk. 5 bliver herefter stk. 6.

§ 3

I lov om kommunale og regionale valg, jf. lovbekendtgørelse nr. 585 af 23. juni 2008, foretages følgende ændringer:

1. I § 55, stk. 1, 1. pkt., ændres »jf. dog stk. 3« til: »jf. dog stk. 4«.

2. § 55, stk. 2, ophæves, og i stedet indsættes:

»Stk. 2. Hjælp til stemmeafgivning ydes af 2 valgstyrelser eller tilforordnede vælgere. I stedet for den ene valgstyrelse eller tilforordnede vælger

kan vælgeren forlange hjælp til stemmeafgivningen af en person, der er udpeget af vælgeren selv.

Stk. 3. En kandidat, der er opstillet i kommunen eller regionen, må ikke som valgstyrelse eller tilforordnet vælger yde hjælp til stemmeafgivning.«

Stk. 3 bliver herefter stk. 4.

3. § 67, stk. 4, ophæves, og i stedet indsættes:

»*Stk. 4.* Hvis vælgeren ikke er i stand til at udfylde stemmesedlen eller udfylde og underskrive følgebrevet, skal den eller de stemmemodtagere, brevstemmen afgives til, yde den fornødne hjælp, jf. dog stk. 6. Ud over stemmemodtageren eller, hvis der medvirker flere stemmemodtagere, i stedet for den ene af disse kan vælgeren forlange hjælp til stemmeafgivningen af en person,

der er udpeget af vælgeren selv. Er der ydet hjælp, skal dette fremgå af følgebrevet.

Stk. 5. En kandidat, der er opstillet i kommunen eller regionen, må ikke som stemmemodtager yde hjælp til stemmeafgivning.«

Stk. 5 og 6 bliver herefter stk. 6 og 7.

§ 4

Loven træder i kraft den 1. april 2009.

§ 5

§ 1 finder anvendelse for folketingsvalg, der udskrives ved lovens ikrafttræden eller senere.

§ 6

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Lovforslagets indhold
 - 2.1. Udvidelse af retten til at udpege en personlig hjælper til stemmeafgivningen
 - 2.1.1. Gældende ret vedrørende hjælp til stemmeafgivningen på valgdagen
 - 2.1.2. Gældende ret vedrørende hjælp til brevstemmeafgivning
 - 2.1.3. Reglerne i de øvrige nordiske lande om hjælp til stemmeafgivning
 - 2.1.4. Baggrunden for forslaget om ændring af reglerne for hjælp til stemmeafgivning
 - 2.1.5. Forslagets indhold
 - 2.1.5.1. Afstemning på valgdagen
 - 2.1.5.2. Brevstemmeafgivning
 - 2.2. Forbud mod, at kandidater som myndigheds personer kan yde hjælp til stemmeafgivningen
 - 2.2.1. Gældende ret
 - 2.2.2. Baggrunden for forslaget
3. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige
4. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet
5. Lovforslagets miljømæssige konsekvenser
6. Lovforslagets administrative konsekvenser for borgerne
7. Forholdet til EU-retten
8. Hørte myndigheder og organisationer
9. Sammenfattende skema

1. Indledning

Med lovforslaget får vælgere med behov for hjælp til stemmeafgivningen ret til at forlange, at hjælpen ydes af en person, som vælgeren selv har udpeget, når blot der samtidig medvirker en myndigheds person. Hermed udvides retten til at udpege en personlig hjælper til at yde hjælp ved stemmeafgivningen til at gælde alle vælgere, herunder fysisk og psykisk handicappede, der har behov for hjælp til stemmeafgivningen. Efter de gældende regler er det alene blinde og svagsynede vælgere, der har ret til at udpege en personlig hjælper ved stemmeafgivningen på valgdagen. Endvidere udvides retten til at modtage hjælp af en person-

ligt udpeget hjælper til også at gælde vælgere med behov for hjælp ved brevstemmeafgivningen. Efter de gældende regler er det kun stemmemodtageren, der må yde hjælp til brevstemmeafgivning. Der gælder ikke nogen særregel for blinde og svagsynede vælgere ved brevstemmeafgivning.

De foreslåede ændringer vedrører folketingsvalg, folkeafstemninger, valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet samt kommunale og regionale valg.

Ønsker vælgeren hjælp fra en personligt udpeget hjælper, skal der ifølge lovforslaget fremover i alle tilfælde tillige medvirke en myndigheds person i form af

en valgstyrelse eller tilforordnet vælger på valgdagen henholdsvis en stemmemodtager ved brevstemmeafgivning. Herved modvirkes risikoen for utilbørlig påvirkning af vælgeren ved stemmeafgivningen og offentlighedens tillid til valgbehandlingen sikres. Det foreslås, at der fremover også medvirker en myndigheds-person ved blinde og svagsynede vælgers stemmeafgivning for også at beskytte disse vælgere imod risikoen for utilbørlig påvirkning ved stemmeafgivningen. Ved ophævelsen af den særlige regulering af blindes og svagsynedes mulighed for hjælp ved stemmeafgivningen og indførelsen af de nye regler sikres, at alle vælgere, der har brug herfor, har samme adgang til hjælp til stemmeafgivningen. Ønsker vælgeren ikke hjælp fra en personligt valgt hjælper, ydes hjælpen som hidtil af to valgstyrelser eller tilforordnede vælgere på valgdagen henholdsvis af den eller de brevstemmemodtagere, der medvirker ved brevstemmeafgivning.

For at sikre vælgeren yderligere mod utilbørlig påvirkning ved stemmeafgivningen, indeholder lovforslaget endvidere en regel om, at en person, der er opstillet som kandidat til valget i den pågældende storkreds ved folketingsvalg eller opstillet som kandidat til valget af danske medlemmer til Europa-Parlamentet eller opstillet som kandidat til valget i den pågældende kommune eller region ved kommunale og regionale valg, ikke må yde hjælp til stemmeafgivningen i sin egenskab af myndighedsperson. Vælgeren kan derimod godt udpege en person, der er opstillet som kandidat til valget, som personlig hjælper til stemmeafgivningen.

Baggrunden for lovforslaget er, at Danmark den 30. marts 2007 har undertegnet FN's konvention om handicappedes rettigheder. I artikel 29 i FN's konvention om handicappedes rettigheder er der fastsat nærmere regler om handicappedes deltagelse i det politiske og offentlige liv herunder, at alle handicappede selv skal kunne udpege en hjælper til brug ved stemmeafgivning. Ved lovforslaget sikres, at den danske valglovgivning bringes i fuld overensstemmelse med ordlyden af artikel 29 i FN's konvention om handicappedes rettigheder. Endvidere sikres det, at alle handicappede vælgere har samme adgang til hjælp i forbindelse med stemmeafgivningen, samt at vælgere med behov for hjælp til stemmeafgivningen også kan udpege en personlig hjælper ved brevstemmeafgivning.

2. Lovforslagets indhold

2.1. Udvidelse af retten til at udpege en personlig hjælper til stemmeafgivningen

2.1.1. Gældende ret vedrørende hjælp til stemmeafgivningen på valgdagen

Ved stemmeafgivningen på valgdagen ved valg til Folketinget, valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet samt kommunale og regionale valg er den almindelige fremgangsmåde efter folketingsvalglovens §§ 47 og 48, der også gælder ved valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, jf. § 25, stk. 1, i loven herom, samt lov om kommunale og regionale valg §§ 53 og 54, følgende:

- vælgeren bevæger sig ind i stemmelokalet og derefter ind i stemmerummet medbringende en stemmeseddel,
- vælgeren er alene i stemmerummet og dér foretager afkrydsning af stemmesedlen, og
- efter afkrydsningen sammenfolder vælgeren stemmesedlen, træder ud af stemmerummet og lægger den i stemmekassen.

Det er dog ikke alle vælgere, der er i stand til at afgive deres stemme uden hjælp. Lige siden 1901, hvor der ved rigsdagsvalg blev indført skriftlig og hemmelig stemmeafgivning, og hvor de regler om den almindelige fremgangsmåde ved stemmeafgivningen, der stadig er gældende, blev indført, har valglovgivningen for rigsdagsvalg og senere folketingsvalg indeholdt en bestemmelse om, at vælgere, der ikke er i stand til at foretage afstemningen på den foreskrevne almindelige måde, kan forlange fornøden bistand ved stemmeafgivningen. Samtidig blev det bestemt, at der tillige kunne ske de nødvendige tilfælde i den foreskrevne fremgangsmåde, jf. § 41, stk. 5, i lov nr. 16 af 7. februar 1901 om valgene til Rigsdagen. Tilsvarende regler for hjælp til stemmeafgivningen har sammen med kravet om skriftlig og hemmelig afstemning været gældende for kommunale valg siden 1908, jf. § 12, stk. 6, i lov nr. 79 af 25. april 1908 om kommunale valg og RT 1903 A 2597 og 2599. Reglerne følger i dag af folketingsvalglovens § 49, stk. 1, der også gælder ved valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, jf. § 25, stk. 1, i loven herom, samt lov om kommunale og regionale valg § 55, stk. 1.

Hjælpen til stemmeafgivningen ydes efter de gældende regler af to valgstyrelser eller tilforordnede vælgere. En blind eller svagsynet vælger kan dog forlange hjælp af en person, der er udpeget af vælgeren selv, jf. folketingsvalglovens § 49, stk. 2, der også gælder ved valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, jf.

F. t. l. vedr. valg til Folketinget m.v.

§ 25, stk. 1, i loven herom, samt lov om kommunale og regionale valg § 55, stk. 2.

Hjælpen til stemmeafgivningen blev oprindelig udøvet af et dertil særligt udvalgt medlem af valgbestyrelsen eller en dertil af valgbestyrelsen særlig tilfornet vælger, jf. rigsdagsvalgloven af 1901 (§ 41, stk. 5) og den kommunale valglov af 1908 (§ 12, stk. 6). Ved rigsdagsvalgloven af 1915 (§ 34, stk. 6) blev denne almindelige bestemmelse om hjælp til stemmeafgivningen udbygget med en regel om, at en blind vælger kan forlange, at 2 af valgstyrene eller af de tilfornede vælgere yder vedkommende bistand ved stemmeafgivningen.

Ved den kommunale valglov af 1924 (§ 20, stk. 9, i lov nr. 101 af 29. marts 1924) fik en blind vælger adgang til at forlange, at bistand ved stemmeafgivningen enten blev ydet af en af vedkommende selv udpeget tilstedeværende person eller af 2 af valgbestyrelsens medlemmer, valgstyrene eller de tilfornede vælgere. Ved en ændring af rigsdagsvalgloven af 1947 (lov nr. 422 af 7. oktober 1947) (§ 36) blev adgangen for blinde vælgere til selv at udpege en hjælper lovfæstet også for så vidt angår folketingsvalg. I bemærkningerne til lovforslaget (RT 1946-47 A 4483-84) blev henvist til, at en tilsvarende adgang allerede var indført ved kommunale valg. Ved rigsdagsvalgloven af 1948 (§ 35, stk. 11, i lov nr. 279 af 9. juni 1948) blev bestemmelsen tydeliggjort, således at svagsynede vælgere udtrykkeligt blev sidestillet med blinde vælgere, jf. herved bemærkningerne til lovforslaget (RT 1947-48 A 3926). På tilsvarende måde blev svagsynede sidestillet med blinde i den kommunale valglov af 1950 (§ 20, stk. 9, i lov nr. 72 af 24. februar 1950).

Der er ikke i forarbejderne til de ovenfor anførte love anført nogen nærmere begrundelse for indførelsen af den særlige regel for blinde og svagsynede. Det antages, at reglen er begrundet i, at blinde og svagsynede i modsætning til andre ikke selv har mulighed for at kontrollere, at afkrydsningen af stemmesedlen er sket i overensstemmelse med pågældendes tilkendegivelse herom, jf. betænkning nr. 1084/1986 om en ny folketingsvalglov, side 83.

Indenrigsministeriets valglovsudvalg af 1983 overvejede i betænkning nr. 1084/1986 om en ny folketingsvalglov, side 83-84, om også andre grupper af vælgere end blinde og svagsynede skulle have adgang til selv at udpege en hjælper i stedet for at være henvist til at få hjælp af 2 valgstyrene eller tilfornede hjælpere. Udvalget fandt imidlertid ikke at kunne anbefale en udvidelse af adgangen til selv at udpege en hjælper. Udvalget henviste til, at en adgang for vælge-

ren til selv at udpege en hjælper ville kunne føre til misbrug i form af utilbørlig påvirkning eller dobbelt stemmeafgivning (for hjælperen) og dermed være betænkelig af retssikkerhedsgrunde, jf. de fundamentale principper om hemmelig afstemning og om, at hver vælger kun har én stemme.

De almindelige regler om hjælp til stemmeafgivningen på valgdagen blev ændret ved folketingsvalgloven af 1987 (lov nr. 271 af 13. maj 1987), hvor det blev bestemt, at hjælp til stemmeafgivningen i alle tilfælde skal ydes af 2 valgstyrene eller tilfornede vælgere, dog med opretholdelse af særreglen for blinde og svagsynede vælgere, der bevarede deres ret til selv at udpege en hjælper. Tilsvarende ændringer blev gennemført i den kommunale valglov i 1989 (lov nr. 140 af 8. marts 1989). Det anføres i forarbejderne til de nævnte love, at dette stort set svarer til gældende fortolkning af de daværende regler (FT 1986-87 A 3319 og FT 1988-89 A 2818).

Det er en forudsætning for at få hjælp til stemmeafgivningen, at vælgeren umiddelbart over for dem, der yder hjælp, utvetydigt kan tilkendegive, på hvilket parti eller hvilken kandidat vælgeren ønsker at stemme, jf. folketingsvalglovens § 49, stk. 3, der også gælder ved valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, jf. § 25, stk. 1, i loven herom, samt den tilsvarende bestemmelse i lov om kommunale og regionale valg, § 55, stk. 3.

Udtrykkelige bestemmelser herom blev indsat i folketingsvalgloven af 1987 og den kommunale valglov af 1989. Det anføres i forarbejderne til de nævnte love, at dette stort set svarer til gældende fortolkning af de daværende regler (FT 1986-87 A 3319 og FT 1988-89 A 2818). Det anføres i den betænkning, der lå til grund for de nævnte love, at hjælp til afkrydsning af stemmesedlen efter sagens natur kun kan gives, hvis vælgeren er i stand til over for hjælperen at tilkendegive utvetydigt, på hvilket parti eller hvilken kandidat vælgeren ønsker at stemme. Under hensyn til de fundamentale principper om hemmelig afstemning og om, at hver vælger kun har én stemme, må det yderligere kræves, at tilkendegivelsen skal ske umiddelbart fra vælgeren til hjælperen, jf. betænkning nr. 1084/1986 om en ny folketingsvalglov, side 82 og betænkning nr. 1138/1988 om en ny kommunal valglov og en ny Europa-Parlamentsvalglov, side 86.

En af vælgeren medbragt håndskrevet eller maskinskrevet seddel m.v. om, hvor på stemmesedlen vælgeren ønsker krydset sat, kan ikke anses som en umiddelbar tilkendegivelse om, på hvilket parti eller hvilken kandidat vælgeren ønsker at stemme. En tilkendegivelse formidlet gennem tolk kan heller ikke anses

for en umiddelbar tilkendegivelse, jf. i det hele betænkning nr. 1084/1986, side 82 og betænkning nr. 1138/1988, side 86. Det er endvidere forudsat i valglovgivningen, at den nødvendige kommunikation om vælgerens stemmeafgivning mellem vælgeren og dem, der yder bistand til vælgerens stemmeafgivning, foregår på dansk, jf. Indenrigsministeriets brev af 9. november 1989 til Ishøj Byråd.

2.1.2. *Gældende ret vedrørende hjælp til brevstemmeafgivningen*

Udøvelsen af valgetten ved folketingsvalg foregik indtil 1911 alene ved personligt fremmøde på valgdagen. Ved lov nr. 117 af 29. maj 1911 om søfolks adgang til at deltage i folketingsvalg og valg af valgmand til landstinget fik søfolk, der ved deres virksomhed som søfolk var forhindret i at komme personligt til stede og afgive stemme i den valgkreds (kommune), i hvilken de var valgberettiget, adgang til at brevstemme. Gruppen af vælgere med adgang til brevstemmeafgivning er gradvis blevet udvidet. Ved folketingsvalgloven af 1953 (§ 55 i lov nr. 171 af 31. marts 1953) og tilsvarende ved den kommunale valglov af 1953 (§ 52, stk. 1, i lov nr. 336 af 22. december 1953) blev der for vælgere, der på grund af ophold uden for den kommune, hvor de var opført på valglisten, var forhindret i at møde frem på valgdagen, indført en almindelig adgang til at brevstemme.

Ved brevstemmeafgivningen ved valg til Folketinget, valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet samt kommunale og regionale valg er den almindelige fremgangsmåde, at vælgeren udfylder stemmesedlen uden overværelse af andre og lægger den i konvolutten. Derefter udfylder vælgeren følgebrevet og underskriver dette i overværelse af stemmemodtageren, der attesterer stemmeafgivningen, jf. folketingsvalglovens § 61, stk. 3, der også gælder ved valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, jf. § 26, stk. 5, i loven herom, samt lov om kommunale og regionale valg § 67, stk. 3. Ved brevstemmeafgivning på sygehuse, plejehjem og ældreboliger og visse andre boliger og boformer m.v. samt i kriminalforsorgens institutioner eller i vælgerens hjem afgives brevstemmen dog til to stemmemodtagere, jf. nærmere folketingsvalglovens § 55, der også gælder ved valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, jf. § 25, stk. 1, i loven herom, samt den tilsvarende bestemmelse i § 61 i lov om kommunale og regionale valg.

Ved brevstemmeafgivning kan en vælger, der ikke er i stand til at udfylde stemmesedlen eller udfylde og underskrive følgebrevet, få hjælp af stemmemodtageren, jf. folketingsvalglovens § 61, stk. 4, der også gæl-

der ved valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, jf. § 26, stk. 5, i loven herom, samt tilsvarende § 67, stk. 4, i den kommunale og regionale valglov. Medvirker flere stemmemodtagere, skal hjælpen ydes af begge stemmemodtagere, jf. de nærmere regler herom i de bekendtgørelser, der er udstedt om brevstemmeafgivning på de ovennævnte institutioner, hvor brevstemmen afgives til to stemmemodtagere. Der henvises til § 14 i bekendtgørelse nr. 757 af 26. juni 2007 om brevstemmeafgivning i kriminalforsorgens anstalter og arresthusene, § 19 i bekendtgørelse nr. 758 af 26. juni 2007 om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem, § 15 i bekendtgørelse nr. 591 af 23. juni 2008 om brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen samt § 15 i bekendtgørelse nr. 760 af 26. juni 2007 om brevstemmeafgivning på sygehuse. Der er derimod ikke ved brevstemmeafgivning nogen særregel for blinde og svagsynede, der ligeledes er henvist til at modtage hjælp af stemmemodtageren og ikke som ved stemmeafgivning på valgdagen selv kan udpege en personlig hjælper. Er der ydet hjælp, skal det fremgå af følgebrevet.

Adgangen til hjælp til brevstemmeafgivning blev først lovfæstet ved en ændring af folketingsvalgloven i 1980 (lov nr. 145 af 30. april 1980) (§ 58, stk. 3), hvorefter stemmemodtageren skal yde den fornødne bistand, hvis vælgeren ikke er i stand til egenhændigt at udfylde stemmesedlen eller underskrive følgebrevet. En tilsvarende adgang til hjælp ved brevstemmeafgivning blev indført ved en ændring af den kommunale valglov i 1981 (lov nr. 143 af 30. marts 1981) (§ 58, stk. 3). I bemærkningerne til lovforslagene (FT 1979-80, 2. saml., A 3594-95, og FT 1980-81 A 2549) blev henvist til, at denne regel om hjælp til udfyldelse af brevstemmesedlen m.v. var i overensstemmelse med det princip, der har fundet udtryk i den almindelige bestemmelse om hjælp til stemmeafgivning på valgdagen. Der er ikke i bemærkningerne til lovforslagene anført nogen begrundelse for, at særreglen om hjælp til de blindes eller svagsynedes hjælp til stemmeafgivning ikke tillige er medtaget i forbindelse med brevstemmeafgivning.

Det er ligesom ved afstemningen på valgdagen en forudsætning for at få hjælp til brevstemmeafgivningen, at vælgeren umiddelbart over for dem, der yder hjælp, utvetydigt kan tilkendegive, på hvilket parti eller hvilken kandidat vælgeren ønsker at stemme, jf. folketingsvalglovens § 61, stk. 5, der også gælder ved valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, jf. § 26, stk. 5, i loven herom, samt den tilsvarende bestemmelse i lov om kommunale og regionale valg

§ 67, stk. 5. Udtrykkelige bestemmelser herom blev indsat i folketingsvalgloven af 1987 og den kommunale valglov af 1989, jf. afsnit 2.1.1.

2.1.3. Reglerne i de øvrige nordiske lande om hjælp til stemmeafgivning

I *Sverige* har vælgere ikke ret til at medbringe en ekstra hjælper til at få bistand til sin stemmeafgivning på afstemningsstedet, men kan i stedet i visse tilfælde stemme ved bud eller brev uden myndighedspersoners medvirken.

I *Sverige* ydes ved valg til Rigsdagen, Europa-Parlamentet, landsting og kommunalbestyrelser hjælp til stemmeafgivning på afstemningsstedet på valgdagen af en myndighedsperson. En vælger, der på grund af funktionsnedsættelse eller lignende ikke selv kan afgive stemme, kan forlange at få hjælp af en myndighedsperson til sin stemmeafgivning i den udstrækning, dette behøves, jf. kap. 7, § 3, i den svenske valglov (lov 2005:837). Vælgeren har ikke ret til at medbringe en ekstra hjælper til at få bistand til sin stemmeafgivning på afstemningsstedet. Der sondres ikke i øvrigt mellem forskellige handicapgrupper. Herudover kan bl.a. vælgere, der på grund af sygdom, funktionsnedsættelse eller alder ikke selv kan tage hen til afstemningsstedet, eller som betjenes af et landpostbud, afgive stemme ved bud, jf. nærmere den svenske valglovs kap. 7, §§ 4 – 10. Stemmen afgives i dette tilfælde uden for afstemningsstedet i nærvær af to personer, dels den person, der benyttes som bud, dels et vidne, og afleveres af budet til afstemningsstedet. Budet skal være fyldt 18 år og kan bl.a. være vælgerens ægtefælle eller nære beslægtede, en person, der yder vælgeren personlig hjælp, en tilforordnet af kommunen eller et landpostbud. Vidnet skal være fyldt 18 år. Det er ikke et krav, at budet eller vidnet er en myndighedsperson. Endvidere kan vælgere, som opholder sig i udlandet eller er på et skib i udenrigsfart, afgive stemme ved brev, jf. nærmere den svenske valglovs kap. 7, §§ 11 – 15. Stemmen afgives i dette tilfælde i nærvær af to vidner, der skal være fyldt 18 år, og sendes af vælgeren ved brev til den centrale valgmyndighed. Det er ikke et krav, at vidnerne er myndighedspersoner.

Både i *Norge* og *Finland* har personer med alvorlig henholdsvis væsentlig funktionsnedsættelse ret til personligt at udpege en hjælper i forbindelse med stemmeafgivningen.

I *Norge* har vælgere, der har behov for bistand til at stemme ved valg til Stortinget, fylkesting og kommunalbestyrelser, ret til at få hjælp til sin stemmeafgivning af en myndighedsperson (en stemmemodtager). Det gælder såvel ved stemmeafgivning på valgdagen,

jf. § 9-5 (5) i den norske valglov (lov nr. 57 af 28. juni 2002 om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre med senere ændringer), som ved brevstemmeafgivning (forhåndsstemmegivningen), jf. den norske valglovs § 8-4 (1). Vælgere med alvorlig psykisk eller fysisk funktionsnedsættelse har dog ret til selv at udpege en ekstra hjælper blandt de personer, som er til stede, i tillæg til den myndighedsperson, som ellers skal medvirke, jf. de ovennævnte bestemmelser i den norske valglov. Den nuværende bestemmelse herom blev indført ved en ændring af den norske valglov i 2005 (lov nr. 18 af 15. april 2005). Tidligere kunne privatpersoner yde bistand til vælgerens stemmeafgivning uden medvirken fra en myndighedsperson. I bemærkningerne til lovforslaget (Besl.O. nr. 54 (2004-05) blev der imidlertid henvist til, at der i en del tilfælde havde vist sig vanskeligt for myndighedspersonerne at kontrollere, hvorvidt vælgeren faktisk ønskede hjælp af en hjælper. Dette gjaldt navnlig i tilfælde, hvor vælgeren har sprogproblemer. Der kan være situationer, hvor et mere sproglyndigt familiemedlem insisterer på at være med vælgeren inde i stemmerummet, uden at det er muligt for myndighedspersonerne at kontrollere, om det virkelig er det, vælgeren ønsker. Sådanne situationer vil åbne for, at hjælperen kan udsette vælgeren for utilbørlig påvirkning. Den eneste måde at sikre, at vælgeren ikke udsættes for utilbørlig påvirkning fra den udvalgte hjælper, var ifølge lovforslagets bemærkninger at stille krav om, at der altid er en myndighedsperson tilstede ved assisteret stemmeafgivning.

I *Finland* har vælgere, der fremsætter ønske herom, ret til ved valg til rigsdagen, republikkens præsident, Europa-Parlamentet og ved kommunalvalg at få hjælp af en særligt dertil udpeget myndighedsperson (valbiträde) på afstemningsstedet på valgdagen, jf. § 73 i den finske valglov (lov nr. 714 af 2. oktober 1998). Vælgere, hvis evne til at udfylde stemmesedlen er væsentligt nedsat, har ret til i stedet at udpege en personlig hjælper (biträde) ved stemmeafgivning på afstemningsstedet. Det er ikke et krav, at der ud over den personlige hjælper af eget valg medvirker en myndighedsperson ved stemmeafgivelsen. Kandidater til valget må ikke medvirke som myndighedsperson (valbiträde) eller som personlig hjælper, jf. i det hele den finske valglovs § 73. Vælgere, som i øvrigt har ret til at brevstemme, kan ved sin brevstemmeafgivning (förhandsröstning) forlange at få bistand af en myndighedsperson, enten den myndighedsperson, der forestår brevstemmeafgivningen (valförrättare), eller et medlem af valgbestyrelsen, jf. den finske valglovs § 58. Vælgere, hvis evne til at udfylde stemmesedlen

er væsentligt nedsat, har ret til i stedet at udpege en personlig hjælper (bitræde) ved brevstemmeafgivningen. Det er ikke et krav, at der ud over den personlige hjælper af eget valg medvirker en myndighedsperson ved stemmeafgivelsen. Kandidater til valget må ikke ved brevstemmeafgivningen medvirke som myndighedsperson eller som personlig hjælper, jf. den finske valglovs §§ 15, 17 og 58.

2.1.4. Baggrunden for forslaget om ændring af reglerne for hjælp til stemmeafgivning

I 2002 indledte FN forhandlinger om en international konvention til beskyttelse af rettighederne for personer med handicap. Forhandlingerne resulterede i et udkast til en konvention samt en frivillig protokol om

»Deltagerstaterne skal garantere handicappede deres politiske rettigheder og muligheder for at gøre brug af dem på lige fod med andre og sørge for:

(a) at handicappede reelt kan deltage i fuldt omfang i det politiske liv og offentlige liv på lige fod med andre, enten direkte eller gennem frit valgte repræsentanter, hvilket omfatter deres ret og mulighed for at stemme og stille op til valg, bl.a. ved:

(i) at sikre, at valgregler, procedurer, faciliteter og valgmateriale er egnet og tilgængeligt samt let at forstå og benytte,

(ii) at sikre, at handicappede har ret til at stemme hemmeligt ved valg og folkeafstemninger uden trusler samt ret til at stille op til valg, at have et embede og udføre alle former for offentlige funktioner i alle centrale og lokale styre og, hvor det er hensigtsmæssigt, fremme brug af ny teknologi og hjælpemidler,

(iii) at garantere handicappedes ret til at udtrykke deres frie vilje som vælgere og i den forbindelse tillade at de, såfremt de ønsker det, kan få hjælp til at afgive deres stemme af en person, de selv udpeger,

(b) ...«

Konventionen er endnu ikke ratificeret af Danmark. Regeringen agter at tage skridt til en ratifikation af konventionen i overensstemmelse med de gældende procedurer herfor.

Folketingets Ombudsmand har ved brev af 25. september 2007 under henvisning til bestemmelsen i ombudsmandslovens § 17, stk. 1, hvorefter ombudsmanden af egen drift kan optage en sag til undersøgelse, anmodet det tidligere Indenrigs- og Sundhedsministerium om en udtalelse vedrørende artikel 29 i FN's konvention om handicappedes rettigheder. Det Centrale Handicapråd har endvidere ved brev af 12. oktober 2007 rettet henvendelse til den tidligere indenrigs- og sundhedsminister i forlængelse af ministerens besøg i rådet den 19. september 2007. Rådet har i sin henvendelse bl.a. berørt forskellige spørgsmål om handicappede personers deltagelse i valghandlingen, herunder valglovgivningens muligheder for at yde hjælp til selve valghandlingen. Rådet henviser i sin henvendelse blandt andet til den uligebehandling, der

en individuel klagemekanisme. Konventionen og protokollen blev vedtaget på FN's generalforsamling den 13. december 2006. Konventionen er undertegnet af Danmark den 30. marts 2007.

I konventionens artikel 29 er fastsat nærmere regler om handicappedes deltagelse i det politiske og offentlige liv. Ifølge bestemmelsen i artikel 29 skal medlemsstaterne garantere handicappede deres politiske rettigheder og mulighed for at gøre brug af dem på lige fod med andre, herunder sørge for at garantere handicappedes ret til at udtrykke deres frie vilje som vælgere og i den forbindelse tillade, at de, såfremt de ønsker det, kan få hjælp til at afgive deres stemme af en person, de selv udpeger. Konventionens artikel 29 lyder bl.a. som følger:

finder sted, når personer med handicap – med undtagelse af blinde og svagtseende – ikke har mulighed for selv at udpege den person, der kan hjælpe med at afkrydse stemmesedlen.

Center for Ligebehandling af Handicappede har ved brev af 15. juli 2008 til Velfærdsministeriet rejst en række forskellige spørgsmål om personer med funktionsnedsættelses mulighed for at afgive stemme, herunder spørgsmålet om retten til selv at udpege en personlig hjælper ved stemmeafgivningen.

På baggrund af de omtalte henvendelser har Velfærdsministeriet overvejet hensigtsmæssigheden af den gældende retstilstand, hvorefter alene blinde og svagsynede vælgere har ret til selv at udpege en personlig hjælper, og hvorefter denne ret alene gælder på valgdagen.

Den gældende ordning, hvorefter vælgeren er sikret hjælp fra en eller to myndighedspersoner ved stemmeafgivningen, sikrer i meget høj grad, at det er vælgerens eget ønske, der er afgørende for stemmeafgivnin-

gen, og at offentligheden bevarer tilliden til valghandlingen. Alligevel finder Velfærdsministeriet, at der er behov for at bringe reglerne i bedre overensstemmelse med FN's konvention om handicappedes rettigheder, herunder navnlig bestemmelsen i artikel 29 (a) (iii), hvorefter handicappede skal garanteres retten til at udtrykke deres frie vilje som vælgere, herunder ved at tillade, at de, såfremt de ønsker det, kan få hjælp til at afgive deres stemme af en person, de selv udpeger. Samtidig finder Velfærdsministeriet det vigtigt at sikre, at adgangen for vælgeren til selv at udpege en hjælper ikke fører til misbrug i form af utilbørlig påvirkning eller dobbelt stemmeafgivning (for hjælperen).

2.1.5. Forslagets indhold

2.1.5.1. Afstemning på valgdagen

På denne baggrund foreslås det, at retten til at udpege en personlig hjælper til at yde hjælp ved stemmeafgivningen udvides til at gælde alle vælgere, herunder fysisk og psykisk handicappede, der har behov for hjælp til stemmeafgivningen. Efter de gældende regler er det alene blinde og svagsynede vælgere, der har ret til at udpege en personlig hjælper ved stemmeafgivningen på valgdagen. Herved bringes reglerne i fuld overensstemmelse med FN's konvention om handicappedes rettigheder, herunder navnlig bestemmelsen i artikel 29 (a) (iii), hvorefter handicappede skal garanteres retten til at udtrykke deres frie vilje som vælgere, herunder ved at tillade, at de, såfremt de ønsker det, kan få hjælp til at afgive deres stemme af en person, de selv udpeger. Endvidere sikres, at der gælder de samme regler for hjælp til stemmeafgivningen til de vælgere, der har behov herfor, uanset om de er blinde, svagsynede eller af andre grunde ikke er i stand til at gennemføre stemmeafgivningen på den foreskrevne almindelige måde.

Ønsker vælgeren hjælp fra en personligt udpeget hjælper, skal der ifølge lovforslaget fremover i alle tilfælde tillige medvirke en myndighedsperson i form af en valgstyrelse eller tilforordnet vælger på valgdagen henholdsvis en stemmemodtager ved brevstemmeafgivning. Herved modvirkes risikoen for utilbørlig påvirkning af vælgeren ved stemmeafgivningen, jf. det tidligere anførte i afsnit 2.1.3. om erfaringerne i Norge med en adgang til at modtage bistand af en personligt udpeget hjælper uden en myndighedspersons medvirken. Samtidig sikres offentlighedens tillid til valgbehandlingen og dennes neutralitet. Herved tages der højde for de betænkeligheder, der førte til, at Indenrigsministeriets valglovsudvalg af 1983 ikke kunne anbefale en udvidelse af adgangen for vælgeren til selv at udpege en hjælper i stedet for en myndigheds-

person, jf. afsnit 2.1.1. På den anden side tilgodeser deltagelsen af en person, som er udpeget af vælgeren selv, vælgerens interesse i at kunne afgive sin stemme med assistance fra en person, som vælgeren kender og har tillid til. Ved myndighedspersonens medvirken gøres der således intet indgreb i vælgerens rettigheder efter handicapkonventionen.

Det foreslås, at der også medvirker en myndighedsperson ved blinde og svagsynede vælgeres stemmeafgivning for også at beskytte disse vælgere imod risikoen for utilbørlig påvirkning ved stemmeafgivningen. Ved ophævelsen af den særlige regulering af blinde og svagsynedes mulighed for hjælp ved stemmeafgivningen sikres, at alle vælgere, der har brug herfor, har samme adgang til hjælp til stemmeafgivningen.

2.1.5.2. Brevstemmeafgivning

Endvidere foreslås det, at den nævnte adgang til under en myndighedspersons tilstedeværelse at modtage hjælp af en personligt udpeget hjælper udvides til også at gælde vælgere med behov for hjælp ved brevstemmeafgivningen. Efter de gældende regler er det kun stemmemodtageren, der må yde hjælp til brevstemmeafgivning. Der gælder ikke nogen særregel for blinde og svagsynede vælgere ved brevstemmeafgivning. Velfærdsministeriet finder det vigtigt at sikre, at retten til at modtage hjælp af en personligt udpeget hjælper også gælder ved brevstemmeafgivning. Baggrunden herfor er, at behovet for hjælp til stemmeafgivning er det samme, uanset om der afgives brevstemme eller stemmes på valgdagen.

Det vil som hidtil være en forudsætning for at yde bistand til stemmeafgivningen, at vælgeren umiddelbart over for dem, der yder hjælp, utvetydigt kan tilkendegive, på hvilket parti eller hvilken kandidat vælgeren ønsker at stemme, jf. folketingsvalglovens § 49, stk. 3. Under hensyn til de fundamentale principper om hemmelig afstemning og om, at hver vælger kun har én stemme, må det efter Velfærdsministeriets opfattelse kræves, at vælgerens tilkendegivelse om sin stemmeafgivning er både utvetydig og umiddelbar, jf. afsnit 2.1.1.

Der henvises nærmere til lovforslagets § 1, nr. 2 (§ 49, stk. 2) og 3 (§ 61, stk. 4), § 2 samt § 3, nr. 2 (§ 55, stk. 2) og 3 (§ 67, stk. 4).

2.2. Forbud mod, at kandidater som myndighedspersoner kan yde hjælp til stemmeafgivningen

2.2.1. Gældende ret

Efter de gældende regler kan en vælger, der er opstillet som kandidat, vælges som valgstyrelse og tilfor-

ordnet vælger, jf. folketingsvalglovens §§ 29, stk. 3, henholdsvis 30, stk. 2, der gælder tilsvarende for valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, jf. denne lovs § 17, stk. 2, samt lov om kommunale og regionale valg §§ 16, stk. 3, henholdsvis 17, stk. 3. De pågældende bestemmelser, der er en lovfæstelse af hidtidig praksis, blev for folketingsvalgs vedkommende indsat ved en ændring af folketingsvalgloven i 1980 (lov nr. 145 af 30. april 1980) (§ 27, stk. 2, 2. pkt., henholdsvis § 33, stk. 3, 3. pkt.). Bestemmelserne udgik siden af folketingsvalgloven af 1987 (lov nr. 271 af 13. maj 1987) som værende overflødige (FT 1986-87 A 3311-12) for derefter at blive genindsat ved en ændring af folketingsvalgloven i 2003 (lov nr. 1209 af 27. december 2003). For kommunalvalgs vedkommende blev de pågældende bestemmelser indsat ved en ændring af den kommunale valglov i 2003 (lov nr. 1209 af 27. december 2003). Indsættelsen af de nugældende bestemmelser ved lovændringen i 2003 blev i forarbejderne begrundet med den langvarige tradition for, at kandidater kunne varetage disse hverv, og substitutionsproblemer ved afvikling af navnlig de kommunale valg, uanset hvad der måtte følge af almindelige retsgrundsætninger om inhabilitet (FT 2003-04 A 1919-20).

Et medlem af kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, der er opstillet som kandidat, kan tilsvarende godt vælges som medlem eller stedfortræder af valgbestyrelsen ved valget til kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, jf. lov om kommunale og regionale valg § 14, stk. 2. Bestemmelsen herom blev indsat ved en lovændring i 2003 (lov nr. 1209 af 27. december 2003) med samme begrundelse som ved den tilsvarende lovændring af folketingsvalgloven.

Ingen, der er opstillet som kandidat til folketingsvalg henholdsvis valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, kan derimod vælges som medlem eller stedfortræder til valgbestyrelsen for en opstillingskreds i storkredsen, hvor vedkommende er opstillet, henholdsvis for en opstillingskreds i hele landet, jf. folketingsvalglovens § 27, stk. 1, henholdsvis Europa-Parlamentsvalglovens § 16, stk. 2. Et forbud mod, at kandidater til folketingsvalg blev valgt som medlem af valgbestyrelsen i vedkommende stor- eller amtskreds, blev under henvisning til almindelige retsgrundsætninger om inhabilitet (FT 1979-80, 2. Saml., A 3589-90, sammenholdt med B 650) indsat ved en ændring af folketingsvalgloven i 1980 (lov nr. 145 af 30. april 1980) (§ 18, stk. 4). Forbuddet fandt tilsvarende anvendelse for valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet i kraft af den dagældende henvisning i Europa-Parlamentsvalglovens § 11 til folke-

tingsvalglovens § 18. Forbuddet blev opretholdt i folketingsvalgloven af 1987 og blev i overensstemmelse med, hvad der blev antaget at følge af principperne i det dagældende forbud mod at beklæde hvervet som medlem af valgbestyrelsen, udtrykkeligt udstrakt til også at gælde hvervet som stedfortræder til valgbestyrelsen. Den nugældende særskilte bestemmelse i Europa-Parlamentsvalgloven blev indsat i Europa-Parlamentsvalgloven af 1988 (lov nr. 746 af 1. december 1988).

Efter de gældende regler er der i almindelighed ikke noget forbud mod, at personer, der er opstillet som kandidater og i overensstemmelse med de ovennævnte regler medvirker til valget som myndighedsperson, jf. ovenfor, yder hjælp som myndighedsperson til en vælgers stemmeafgivning.

Kandidater til valget må dog ikke udpeges som stemmemodtagere ved brevstemmeafgivning i kriminalforsorgens institutioner, jf. § 3, stk. 3, i bekendtgørelse nr. 757 af 26. juni 2007, i vælgerens hjem, jf. § 10, stk. 3, i bekendtgørelse nr. 758 af 26. juni 2007, i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, jf. § 4, stk. 3, i bekendtgørelse nr. 591 af 23. juni 2008, samt på sygehuse, jf. § 4, stk. 3, i bekendtgørelse nr. 760 af 26. juni 2007.

Kandidater, der er opstillet til folketingsvalg for et parti i en storkreds henholdsvis opstillet til valget af vedkommende kommunalbestyrelse eller regionsråd eller til valget af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, må ikke medvirke til at tælle stemmerne op for det parti henholdsvis den kandidatliste, som de selv er opstillet for. En kandidat, der til folketingsvalg er opstillet uden for partierne i storkredsen, kan tilsvarende ikke deltage i optællingen af, hvor mange stemmer der er afgivet for hver kandidat uden for partierne. Endvidere kan en kandidat, der er opstillet til folketingsvalg for et parti i en storkreds henholdsvis opstillet til valget af vedkommende kommunalbestyrelse eller regionsråd eller til valget af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, ikke deltage i opgørelsen af, hvorledes de afgivne stemmer for det pågældende parti henholdsvis den pågældende kandidatliste fordeler sig på personlige stemmer for hver kandidat og partistemmer henholdsvis listestemmer. Der henvises til folketingsvalglovens § 74 a, Europa-parlamentsvalglovens § 28, stk. 4, og § 78 a i den kommunale og regionale valglov. De nævnte begrænsninger i kandidaters medvirken i stemmeoptællingen, som er indeholdt i gældende lovgivning, blev indført ved en lovændring i 2003 (lov nr. 1209 af 27. december 2003). I bemærkningerne til lovforslaget (FT 2003-04 A 1920) henvises til behovet for at undgå konkrete interesse-

konflikter ved kandidaternes medvirken i stemmeoptællingen og til de pågældende kandidaters egen interesse i at undgå at blive udsat for beskyldninger om uregelmæssigheder i forbindelse med optælling m.v. af stemmer for eget parti/egen kandidatliste.

2.2.2. Baggrunden for forslaget

Samtidig med, at Velfærdsministeriet har overvejet muligheden for en eventuel udvidelse af handicappedes og andre vælgere med behov for hjælp til stemmeafgivningens adgang til hjælp med stemmeafgivningen, har ministeriet tillige overvejet, om der burde være nogen begrænsninger i, hvem der som myndighedsperson kunne yde hjælp til stemmeafgivning.

Et af de hensyn, som har været afgørende for den foreslåede ændring i reglerne om hjælp til stemmeafgivning, er, at reglerne så vidt muligt skal beskytte vælgeren mod utilbørlig påvirkning ved stemmeafgivningen, jf. afsnit 2.1.5.

For yderligere at mindske risikoen for utilbørlig påvirkning af stemmeafgivningen har Velfærdsministeriet fundet det hensigtsmæssigt at foreslå, at en person, der virker som hjælper ved stemmeafgivningen som *myndighedsperson* (valgstyrelse, valgtilforordnet eller kommunalt ansat udpeget som stemmemodtager), ikke selv må være opstillet som kandidat til valg i den pågældende storkreds (ved folketingsvalg), kommune eller region (ved kommunale og regionale valg), eller til valget af danske medlemmer til Europa-Parlamentet. Herved undgås konkrete interessekonflikter ved de pågældende kandidaters medvirken til valgbehandlingen, og desuden undgår de pågældende kandidater at blive udsat for beskyldninger om uregelmæssigheder i forbindelse med optælling m.v. af stemmer for eget parti eller kandidatliste. Endvidere undgås situationer, hvor kandidatens medvirken til vælgerens egen stemmeafgivning opfattes som intimiderende af vælgeren selv.

Et forbud mod kandidaters bistand ved vælgerens stemmeafgivning ligger således i forlængelse af de tilsvarende hensyn til valgbehandlingslegitimitet og neutralitet, der har begrundet de begrænsninger i kandidaters medvirken ved stemmeoptællingen, jf. folketingsvalglovens § 74 a, Europa-parlamentsvalglovens § 28, stk. 4, og § 78 a i den kommunale og regionale valglov.

Hertil kommer, at det i de situationer, hvor personlig hjælper udpeget af vælgeren medvirker til stemmeafgivningen, er særlig vigtigt, at myndighedspersonen gennem sin medvirken til vælgerens stemmeafgivning sikrer, at vælgeren ikke udsættes for utilbørlig påvirkning ved stemmeafgivningen.

Samtidig er det ikke fundet nødvendigt at lade de hjælpere, som vælgerne selv udpeger, omfatte af denne begrænsning, da myndighedspersonen i kraft af sin neutralitet forudsættes på tilstrækkelig og betryggende vis at kunne sikre den pågældende vælger mod utilbørlig påvirkning fra den personlige hjælper, også hvis denne selv skulle være kandidat til det pågældende valg.

Der henvises nærmere til lovforslagets § 1, nr. 2 (§ 49, stk. 3) og 3 (§ 61, stk. 5) samt § 3, nr. 2 (§ 55, stk. 3) og 3 (§ 67, stk. 5).

3. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Forslaget om, at alle vælgere, der har behov for hjælp til stemmeafgivningen får ret til at udpege en personlig hjælper til at yde bistand ved vælgerens stemmeafgivning, skønnes ikke at have økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige. Der er tale om en frivillig ordning for vælgeren uden omkostninger for kommunerne, idet den personlige hjælper ikke får krav på vederlag fra det offentlige for sin bistand. Det forhold, at der ved anvendelsen af en personlig hjælper kun skal medvirke én i stedet for to myndighedspersoner ved vælgerens stemmeafgivning, vurderes ikke at give en nævneværdig økonomisk gevinst for kommunerne.

4. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet.

5. Lovforslagets miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ikke miljømæssige konsekvenser.

6. Lovforslagets administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ikke administrative konsekvenser for borgerne.

7. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

8. Hørte myndigheder og organisationer

Lovforslaget har været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer:

Alzheimerforeningen, Center for Ligebehandling af Handicappede, Dansk Blindesamfund, Danske Ældreråd, Danske Regioner, De Danske Handicaporganisationer, Det Centrale Handicapråd, Institut for Menneskerettigheder, KL, Landsforeningen af Nuvæ-

rende og Tidligere Psykiatribrugere, Landsforeningen Bedre Psykiatri, Landsforeningen LEV, Landsforeningen SIND, Muskelsvindfonden, Pårørendegrup-

pen for svage ældre, Scleroseforeningen, Sjældne Diagnoser, Ældreforum, Ældremobiliseringen og ÆldreSagen.

9. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/ mindreudgifter	Negative konsekvenser/ merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Der er tale om en konsekvensændring som følge af nr. 2.

Til nr. 2

Til § 49, stk. 2

Det foreslås i 1. pkt., at hjælp til stemmeafgivning på valgdagen ved folketingsvalg ydes af to valgstyrelser eller tilforordnede vælgere. Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i folketingsvalglovens § 49, stk. 2.

Hjælp til stemmeafgivning kan som hidtil kun ydes vælgere, der på grund af manglende førtilighed, svagelighed eller lignende ikke kan bevæge sig ind i stemmelokalet eller stemmerummet eller i øvrigt foretage stemmeafgivningen på den i folketingsvalglovens § 48 foreskrevne fremgangsmåde. Blinde og svagsynede vælgere vil som hidtil skulle have behov for hjælp. Ved ydelse af hjælpen kan der ske de nødvendige lempelser i den i folketingsvalglovens § 48 foreskrevne fremgangsmåde, herunder gives adgang til at foretage stemmeafgivning uden for stemmelokalet, jf. i det hele folketingsvalglovens § 49, stk. 1.

Hjælp til afkrydsning af stemmesedlen kan endvidere som hidtil kun ydes, såfremt vælgeren umiddelbart over for dem, der yder hjælp, utvetydigt kan tilkendegive, på hvilket parti eller hvilken kandidat vælgeren ønsker at stemme, jf. folketingsvalglovens § 49, stk. 3.

Det foreslås i 2. pkt., at vælgeren i stedet for den ene valgstyrelse eller tilforordnede vælger, jf. § 49, stk. 2, 1. pkt., kan forlange hjælp til stemmeafgivningen på valgdagen ved folketingsvalg af en person, der er udpeget af vælgeren selv. Med bestemmelsen ophæves den gældende særregel i folketingsvalglovens § 49, stk. 2, 1. pkt., for blinde og svagsynede vælgere, der i stedet for at få hjælp til stemmeafgivningen af 2 valgstyrelser eller tilforordnede vælgere kan forlange hjælp af en person, der er udpeget af vælgeren selv. I stedet udvides retten til at få hjælp til stemmeafgivning af en personligt udpeget hjælper til at gælde alle vælgere, herunder fysisk og psykisk handicappede, der på grund af manglende førtilighed, svagelighed eller lignende ikke kan bevæge sig ind i stemmelokalet eller stemmerummet eller i øvrigt foretage stemmeafgivningen på den foreskrevne fremgangsmåde i folketingsvalglovens § 48.

Den person, vælgeren udpeger til at yde sig hjælp til stemmeafgivningen, kan kun yde hjælpen i stedet for den ene af de to valgstyrelser eller tilforordnede vælgere, der efter 1. pkt. skal yde hjælp til stemmeafgivningen. Dette gælder i modsætning til hidtil også blinde og svagsynede vælgere. Den særlige ret, som blinde og svagsynede har efter den gældende lovgivning til selv at udpege en hjælper til at yde hjælp til stemmeafgivningen på valgdagen, uden at nogen myndighedsperson er til stede, jf. folketingsvalglovens § 49, stk. 2, 2. pkt., foreslås ophævet for også at beskytte disse vælgere imod risikoen for utilbørlig påvirkning ved stemmeafgivningen. Ønsker vælgeren at udpege en personlig hjælper til at yde hjælp til stemmeafgiv-

F. t. l. vedr. valg til Folketinget m.v.

ningen, ydes hjælpen således i forening af den person, som er udpeget af vælgeren, og en valgstyrrer eller tilforordnet vælger. Vælgere, der har behov for hjælp til stemmeafgivningen, vil med andre ord alene kunne forlange hjælp af en person, der er udpeget af vælgeren selv, når der *samtidig* medvirker en myndigheds-person i form af en valgstyrrer eller tilforordnet vælger. Kravet om yderligere medvirken ved en valgstyrrer eller tilforordnet vælger er foreslået for at modvirke eventuel utilbørlig påvirkning af vælgerens stemmeafgivning.

Det er *vælgeren*, der efter bestemmelsen skal forlange hjælp til sin stemmeafgivning af en person, vælgeren selv har udpeget. Det skal vælgeren gøre over for en valgstyrrer eller tilforordnet vælger. Det er ikke tilstrækkeligt, at vælgeren ledsages af en anden person hen til valgstyrrer eller tilforordnet vælger. Der stilles dog ikke store krav til formen for vælgerens tilkendegivelse om sit ønske om, at en bestemt person yder bistand til vælgerens stemmeafgivning, blot denne er utvetydig og ikke kan misforstås. Vælgerens tilkendegivelse kan f.eks. ske på et andet sprog end dansk og kan eventuelt formidles gennem tolk. Vælgerens tilkendegivelse om sit ønske om, at en bestemt person yder bistand til vælgerens stemmeafgivning, behøver således ikke – i modsætning til vælgerens tilkendegivelse om, hvilken kandidat eller hvilket parti vælgeren stemmer på, jf. folketingsvalglovens § 49, stk. 3, der med forslaget bliver stk. 4 – at være umiddelbar.

Der er ikke begrænsninger i, *hvilken person* vælgeren ønsker at udpege til at yde sig bistand ved stemmeafgivningen. Hjælperen behøver ikke at have valget til det valg, hvortil vælgeren ønsker at stemme. Hjælperen behøver heller ikke at være myndig, men skal dog have en sådan alder og modenhed, at vedkommende forstår karakteren af sin virksomhed. Et medlem af valgbestyrelsen, en valgstyrrer eller tilforordnet vælger kan også udpeges af vælgeren til at yde sig bistand. Vælgeren kan derimod ikke bestemme, hvilken anden valgstyrrer eller tilforordnet vælger der som myndigheds-person skal yde vælgeren bistand. En kandidat til valget kan også udpeges af vælgeren selv, men kan ikke deltage som myndigheds-person, jf. det foreslåede forbud i § 49, stk. 3, om kandidaters medvirken som myndigheds-personer til en vælgers stemmeafgivning.

Den person, vælgeren udpeger til at yde sig bistand ved stemmeafgivningen, er ikke forpligtet til at påtage sig eller at udføre dette hverv, hvorimod hvervet som valgstyrrer eller tilforordnet vælger er et borgerligt ombud, jf. folketingsvalglovens § 31, stk. 1 og 2. Der

ydes følgelig heller ikke vederlag fra det offentlige til at yde en vælger bistand ved stemmeafgivningen.

At hjælpen ydes *i forening* mellem myndigheds-personen og den person, der er udpeget af vælgeren selv, indebærer bl.a., at vælgeren umiddelbart over for såvel den person, der er udpeget af vælgeren selv, som myndigheds-personen skal afgive en utvetydig tilkendegivelse af, på hvilket parti eller hvilken kandidat vælgeren ønsker at stemme. Det er ikke tilstrækkeligt, at vælgerens tilkendegivelse af, hvorledes vælgeren ønsker at stemme, alene opfattes som utvetydig af den person, der er udpeget af vælgeren selv. Uenighed herom mellem myndigheds-personen og den person, der er udpeget af vælgeren selv vil indebære, at vælgerens tilkendegivelse om sin stemmeafgivning ikke kan betragtes som utvetydig, hvis tvivlen ikke umiddelbart kan afklares ved supplerende neutrale spørgsmål til vælgeren.

At hjælpen ydes i forening mellem myndigheds-personen og den person, der er udpeget af vælgeren selv, indebærer endvidere, at den praktiske bistand til selve stemmeafgivningen ydes af både myndigheds-personen og den person, der er udpeget af vælgeren selv. I det omfang, en praktisk opgave kun kan udføres af én person alene, f.eks. afkrydsning på stemmesedlen, må det aftales mellem myndigheds-personen og den person, der er udpeget af vælgeren selv, hvem der udfører opgaven. I tilfælde af uenighed kan det almindelige hensyn til valghandlingens uforstyrrede afvikling i ro og orden føre til, at en valgstyrrer må tilkaldes for at give anvisninger for stemmeafgivningens afvikling, som hjælperen skal rette sig efter, jf. folketingsvalglovens § 50.

Den person, vælgeren udpeger til at yde sig bistand ved stemmeafgivningen, er forpligtet til at yde bistand i overensstemmelse med *valglovgivningen*. Dette er en forudsætning for, at vedkommende yder vælgeren bistand ved stemmeafgivningen. Valgstyrrerne skal sørge for, at vælgerne ikke bliver udsat for valgagitation i stemmelokalerne eller andre steder i umiddelbar tilknytning hertil, jf. folketingsvalglovens § 50, 3. pkt. Valgstyrrerne skal endvidere sikre, at vælgerne kan afgive stemme uden at blive udsat for nogen form for holdningsmæssig påvirkning umiddelbart inden, jf. almindelige valgtrelige grundsætninger om neutralitet med hensyn til de ydre omstændigheder ved valghandlingens afvikling. Valgstyrrerne kan endvidere begrænse antallet af vælgere, der må være til stede, når hensynet til ro og orden i stemmelokalerne kræver det, jf. folketingsvalglovens § 50, 2. pkt. Af disse regler følger, at den person, vælgeren udpeger til at yde sig bistand ved stemmeafgivningen, ikke må give vælgere

ren råd eller opfordring med hensyn til, hvilket parti eller hvilken kandidat vælgeren skal stemme på, sammenlign folketingsvalglovens § 51, og derved udsætte vælgeren for valgagitation, ligesom vedkommende heller ikke må udsætte vælgeren for anden form for holdningsmæssig påvirkning. Vedkommende må heller ikke optræde støjende eller truende eller på anden måde forstyrre den offentlige ro og orden. Vedkommende må ikke forhindre, at kun vælgeren, myndighedspersonen og hjælperen overværer vælgerens stemmeafgivning, sammenlign folketingsvalglovens § 48, stk. 1. Det tilkommer i første række den myndighedsperson, der er til stede ved stemmeafgivningen, at påse, at disse principper bliver overholdt ved stemmeafgivningen, og hvis dette ikke er tilfældet, at afbryde stemmeafgivningen og tilkalde en valgstyret. Hjælperen skal som andre personer i stemmelokalet rette sig efter valgstyrenes anvisninger og skal om fornødent, hvis valgstyren bestemmer dette, forlade lokalet, jf. folketingsvalglovens § 50, 1. og 2. pkt. Den fornødne hjælp til vælgerens stemmeafgivning må, medmindre vælgeren frabeder sig bistand, herefter ydes af to valgstyrelser eller tilfornordnede vælgere i overensstemmelse med den almindelige regel herom, eller vælgeren kan udpege en ny personlig hjælper. Det bemærkes herved, at den person, vælgeren har udpeget til at yde bistand ved sin stemmeafgivning, ikke kan betragtes som hørende til de personer, der står for afstemningen, og som efter folketingsvalglovens § 50, 1. pkt., har ret til at opholde sig i lokalene.

Den foreslåede regel om hjælp til stemmeafgivning vil foruden folketingsvalg også gælde ved valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, jf. lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet § 25, stk. 1, hvorefter afstemning på valgdagen finder sted efter reglerne i kapitel 7 i lov om valg til Folketinget med de afvigelser, der følger af, at der ikke kan opstilles kandidater uden for partierne. Endvidere vil den foreslåede bestemmelse gælde ved folkeafstemninger, der afholdes efter grundlovens § 20, stk. 2, § 29, stk. 2, og § 42, jf. folketingsvalglovens § 99, stk. 1, hvorefter afstemningen på afstemningsdagen finder sted i overensstemmelse med reglerne i kapitel 7 for folketingsvalg.

Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger, afsnit 2.1.

Til § 49, stk. 3

Det foreslås i bestemmelsen, at en kandidat, der er opstillet til folketingsvalg i den pågældende storkreds, ikke må yde hjælp til en vælgers stemmeafgivning på valgdagen ved folketingsvalget i sin egenskab af valg-

styret eller tilfornordnet vælger, det vil sige i sin egenskab af myndighedsperson. Derimod er der ikke noget i vejen for, at en kandidat, der er opstillet til folketingsvalg i den pågældende storkreds, udpeges af vælgeren til at yde hjælp til stemmeafgivningen. Dette gælder, uanset om kandidaten også er valgstyret eller tilfornordnet vælger.

Den foreslåede bestemmelse udelukker alene kandidatens medvirken til en vælgers stemmeafgivning i sin egenskab af valgstyret eller tilfornordnet vælger. Kandidaten kan efter gældende regler ikke vælges som medlem eller stedfortræder til valgbestyrelsen for en opstillingskreds i storkredsen, hvor vedkommende er opstillet, jf. folketingsvalglovens § 27, stk. 1.

Reglen foreslås først og fremmest indført for at sikre vælgernes tillid til, at alle dele af valghandlingen foregår på et sagligt og neutralt grundlag. Endvidere sikres vælgeren mod, at den blotte tilstedeværelse af en kandidat til valget i den pågældende storkreds kan opfattes af vælgeren som intimiderende.

Det er ikke fundet nødvendigt at lade de hjælpere, som vælgerne selv udpeger, omfatte af denne begrænsning. Forbuddet i den foreslåede regel i § 49, stk. 3, mod, at en valgstyret eller tilfornordnet vælger medvirker som hjælper, hvis den pågældende selv er kandidat til folketingsvalget i den pågældende storkreds, sikrer, at valgstyren eller den tilfornordnede vælger vil være neutral. Derved vil valgstyren eller den tilfornordnede vælger på tilstrækkelig og betryggende vis kunne sikre den pågældende vælger mod utilbørlig påvirkning fra den personlige hjælper, også hvis sidstnævnte selv skulle være kandidat til det pågældende valg.

Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.

Til nr. 3

Det foreslås, at den nuværende bestemmelse i folketingsvalglovens § 61, stk. 4, om hjælp til brevstemmeafgivning, hvorefter hjælp til brevstemmeafgivning ydes af stemmemodtageren, erstattes af en ny bestemmelse om hjælp til brevstemmeafgivning (stk. 4) og om forbud mod, at en kandidat, der er opstillet i storkredsen, yder hjælp til brevstemmeafgivning som stemmemodtager (stk. 5).

Til § 61, stk. 4

Bestemmelsen vedrører den situation, hvor en vælger som følge af fysisk eller psykisk handicap eller af anden grund har behov for hjælp til at afgive brevstemme efter bestemmelserne i folketingsvalglovens kapitel 8. Det foreslås i *stk. 4, 1. pkt.*, at den eller de

stemmemodtagere, brevstemmen til folketingsvalg afgives til, skal yde den fornødne hjælp, hvis vælgeren ikke er i stand til at udfylde stemmesedlen eller udfylde og underskrive følgebrevet. Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i folketingsvalgslovens § 61, stk. 4, 1. pkt., bortset fra, at det med formuleringen ”den eller de stemmemodtagere, brevstemmen afgives til”, præciseres, at hjælpen skal ydes af begge brevstemmemodtagere, hvis brevstemmen skal afgives til to stemmemodtagere. Om brevstemmen skal afgives til to i stedet for én stemmemodtager, afhænger af gældende lovgivning. Dette gælder brevstemmer, der afgives på sygehuse og kriminalforsorgens institutioner (folketingsvalgslovens § 55, stk. 1, jf. § 54, stk. 1 og 3), på de boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, hvor der sker brevstemmeafgivning, samt i vælgerens eget hjem (folketingsvalgslovens § 55, stk. 2, jf. § 54, stk. 2 og 3).

Det fastsættes endvidere i *stk. 4, 2. pkt.*, at vælgeren ud over stemmemodtageren eller, hvis der medvirker flere stemmemodtagere, i stedet for den ene af disse kan forlange hjælp til brevstemmeafgivningen ved folketingsvalg af en person, der er udpeget af vælgeren selv. Om brevstemmen skal afgives til to i stedet for af én brevstemmemodtager, afhænger af gældende lovgivning, jf. ovenfor.

Med bestemmelsen gives der dermed som noget nyt adgang til, for alle fysisk og psykisk handicappede samt andre med behov for hjælp til brevstemmeafgivningen, at vælgeren selv kan udpege en hjælper til brevstemmeafgivningen.

Den særlige ret, som blinde og svagsynede har efter den gældende lovgivning til selv at udpege en hjælper til at yde hjælp til stemmeafgivningen på valgdagen, jf. folketingsvalgslovens § 49, stk. 2, 2. pkt., har ikke tilsvarende været gældende i forbindelse med brevstemmeafgivning. Vælgere, der ikke selv har været i stand til at udfylde brevstemmesedlen eller udfylde og underskrive følgebrevet, herunder blinde og svagsynede vælgere, har derfor hidtil alene været henvist til at få hjælp af stemmemodtageren, jf. folketingsvalgslovens § 61, stk. 4. Behovet for hjælp til stemmeafgivning for handicappede vælgere og andre vælgere med særlige behov er imidlertid det samme, uanset om der afgives brevstemme eller stemmes på valgdagen. På denne baggrund foreslås det, at der også i forbindelse med brevstemmeafgivning indføres en adgang for vælgere med behov for hjælp til at udfylde brevstemmesedlen og/eller udfylde og underskrive følgebrevet m.v. til at kunne udpege en hjælper efter eget valg, som i forening med stemmemodtageren skal yde den nødvendige hjælp til brevstemmeafgivningen. Her-

med ligestilles vælgere, der har behov for hjælp til stemmeafgivningen, uanset om de stemmer på valgdagen eller brevstemmer efter reglerne i folketingsvalgslovens kapitel 8.

At hjælpen ydes *i forening* mellem myndighedspersonen og den person, der er udpeget af vælgeren selv, indebærer endvidere, at den praktiske bistand til selve stemmeafgivningen ydes af både myndighedspersonen og den person, der er udpeget af vælgeren selv. I det omfang, en praktisk opgave kun kan udføres af en person alene, f.eks. afkrydsning på stemmesedlen, udfyldning og underskrift af følgebrevet i stedet for vælgeren samt attestationen på følgebrevet af vælgerens stemmeafgivning, må det aftales mellem myndighedspersonen og den person, der er udpeget af vælgeren selv, hvem der udfører opgaven. Den, der attesterer på følgebrevet, må ikke samtidig underskrive følgebrevet på vælgerens vegne, jf. almindelige valgretlige principper, der er kodificeret i § 14, stk. 4, i bekendtgørelse nr. 757 af 26. juni 2007 om brevstemmeafgivning i kriminalforsorgens anstalter og arresthuse, § 19, stk. 4, i bekendtgørelse nr. 758 af 26. juni 2007 om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem, § 15, stk. 4, i bekendtgørelse nr. 591 af 23. juni 2008 om brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, samt § 15, stk. 4, i bekendtgørelse nr. 760 af 26. juni 2007 om brevstemmeafgivning på sygehuse.

I tilfælde af uenighed kan det almindelige hensyn til valghandlingens uforstyrrede afvikling i ro og orden føre til, at brevstemmeafstemningen må afbrydes. Den fornødne hjælp til vælgerens brevstemmeafgivning må, medmindre vælgeren frabeder sig bistand, herefter ydes af en eller to stemmemodtagere i overensstemmelse med de almindelige regler i lovgivningen herom.

Den person, vælgeren udpeger til at yde sig bistand ved brevstemmeafgivningen, er forpligtet til at yde bistand i overensstemmelse med *valglovgivningen*. Dette er en forudsætning for, at vedkommende yder vælgeren bistand ved brevstemmeafgivningen. Den person, vælgeren udpeger til at yde sig bistand ved brevstemmeafgivningen, må – i lighed med, hvad der gælder ved stemmeafgivning på valgdagen – ikke give vælgeren råd eller opfordring med hensyn til, hvilket parti eller hvilken kandidat vælgeren skal stemme på, sammenlign folketingsvalgslovens § 62. Dette gælder, uanset at hjælperen ikke kan betragtes som hørende til de personer, der forestår afstemningen. Vedkommende må heller ikke udsætte vælgeren for anden form for holdningsmæssig påvirkning, jf. i det hele almindelige valgretlige grundsætninger om neutralitet med

hensyn til de ydre omstændigheder ved valghandlingens afvikling. Vedkommende må heller ikke optræde støjende eller truende eller på anden måde forstyrre den offentlige ro og orden ved brevstemmeafgivningen, jf. almindelige valgretlige grundsætninger herom. Vedkommende må ikke forhindre, at kun vælgeren, myndighedspersonen og hjælperen overværer vælgerens brevstemmeafgivning, sammenlign folketingsvalglovens § 61, stk. 3. Det tilkommer i første række den myndighedsperson, der er til stede ved stemmeafgivningen, at påse, at disse principper bliver overholdt ved brevstemmeafgivningen, og hvis dette ikke er tilfældet, at afbryde brevstemmeafgivningen. Den fornødne hjælp til vælgerens brevstemmeafgivning må, medmindre vælger frabeder sig bistand, herefter ydes af en eller to stemmemodtagere i overensstemmelse med de almindelige regler i lovgivningen herom.

Den foreslåede regel vil foruden folketingsvalg også gælde ved valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, jf. lov om valg til Europa-Parlamentet § 26, stk. 5, hvorefter fremgangsmåden ved brevstemmeafgivning m.v. reguleres af reglerne i kapitel 8 i lov om valg til Folketinget. Den foreslåede regel vil endvidere gælde ved folkeafstemninger, der afholdes efter grundlovens § 20, stk. 2, § 29, stk. 2, og § 42, jf. folketingsvalglovens § 100, stk. 1, hvorefter der ved folkeafstemning kan brevstemmes i overensstemmelse med reglerne i kapitel 8 for folketingsvalg.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 2.1.5. Om bestemmelsens nærmere indhold henvises til de specielle bemærkninger til § 1, nr. 1 (§ 49, stk. 2).

Det fastsættes endelig i *stk. 4, 3. pkt.*, at det skal fremgå af følgebrevet, såfremt der er ydet hjælp til brevstemmeafgivningen. Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i folketingsvalglovens § 61, stk. 4, 2. pkt.

Til § 61, stk. 5

Det fastsættes i bestemmelsen, at en kandidat, der er opstillet til folketingsvalg i storkredsen, ikke som stemmemodtager må yde hjælp til brevstemmeafgivningen ved folketingsvalget. Hensigten med den foreslåede regel er – som for den tilsvarende regel ved hjælp til stemmeafgivningen på valgdagen foreslået i § 49, stk. 3, jf. lovforslagets § 1, nr. 2 – at undgå enhver tvivl om, at den pågældende stemmemodtager både formelt som reelt er upartisk og neutral og for at sikre vælgeren mod utilbørlig påvirkning.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.2. Om bestemmelsens nærmere indhold hen-

vises til de specielle bemærkninger til § 1, nr. 1 (§ 49, stk. 3).

Til § 2

Til nr. 1

Det fastsættes i bestemmelsen, at en kandidat, der opstiller til valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, ikke som valgstyrer eller tilforordnet vælger må yde hjælp til stemmeafgivningen i nogen del af landet. Kandidaten kan efter de gældende regler ikke vælges som medlem eller stedfortræder til valgbestyrelsen for en opstillingskreds i hele landet, jf. Europa-Parlamentsvalglovens § 16, stk. 2.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.2. Om bestemmelsens nærmere indhold henvises til de specielle bemærkninger til § 1, nr. 1 (§ 49, stk. 3).

Til nr. 2

Det fastsættes i bestemmelsen, at en kandidat, der opstiller til valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, ikke som stemmemodtager må yde hjælp til brevstemmeafgivningen i nogen del af landet.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.2. Om bestemmelsens nærmere indhold henvises til de specielle bemærkninger til § 1, nr. 1 (§ 49, stk. 3).

Til § 3

Til nr. 1

Der er tale om en konsekvensændring som følge af nr. 2.

Til nr. 2

I lighed med den foreslåede regulering for folketingsvalg fastsættes det i bestemmelsen som noget nyt, at en vælger i stedet for den ene af de to valgstyrere eller tilforordnede vælgere, der yder hjælp til vedkommendes stemmeafgivning, kan forlange hjælp til stemmeafgivningen på valgdagen ved kommunale og regionale valg af en person, der er udpeget af vælgeren selv (§ 55, stk. 2, 2. pkt.), og at en kandidat, der er opstillet til valg i kommunen eller regionen, ikke må yde hjælp til en vælgers stemmeafgivning i sin egenskab af valgstyrer eller tilforordnet vælger (§ 55, stk. 3).

Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 2.1.5. og afsnit 2.2.2. Om bestemmelsens nærmere indhold henvises til bemærkningerne til § 1, nr. 2, idet de heri gengivne bestemmelser i folketingsvalglovens §§ 31 og 48 – 51 svarer til bestemmelserne i § 18 og §§ 54 – 57 i lov om kommunale og regionale valg.

Til nr. 3

I lighed med den foreslåede regulering for folketingsvalg fastsættes det i bestemmelsen som noget nyt, at en vælger ud over stemmemodtageren eller, hvis der medvirker flere stemmemodtagere, i stedet for den ene af disse kan forlange hjælp til brevstemmeafgivningen ved kommunale og regionale hjælp af en person, der er udpeget af vælgeren selv (§ 67, stk. 4, 2. pkt.), og at en kandidat, der er opstillet til valg i kommunen eller regionen, ikke som stemmemodtager må yde hjælp til stemmeafgivning (§ 67, stk. 5).

Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 2.1.5. og afsnit 2.2.2. Om bestemmelsens nærmere indhold henvises til bemærkningerne til § 1, nr. 3, idet de heri gengivne bestemmelser i folketingsvalglovens §§ 54, 55, 61 og 62 svarer til bestemmelserne i

§§ 60, 61, 67 og 68 i lov om kommunale og regionale valg.

Til § 4

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. april 2009.

Til § 5

Det foreslås, at ændringerne i folketingsvalgloven først får virkning for folketingsvalg, der udskrives fra og med lovens ikrafttrædelsestidspunkt.

Til § 6

Det foreslås, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I lov om valg til Folketinget, jf. lovbekendtgørelse nr. 583 af 23. juni 2008, foretages følgende ændringer:

§ 49. Vælgere, der på grund af manglende førlighed, svagelighed eller lignende ikke kan bevæge sig ind i stemmelokalet eller stemmerummet eller i øvrigt foretage stemmeafgivningen på den foreskrevne måde, jf. § 48, kan forlange fornøden hjælp til stemmeafgivningen, jf. dog stk. 3. Der kan herved ske de nødvendige lempelser i den foreskrevne fremgangsmåde, herunder gives adgang til at foretage stemmeafgivning umiddelbart uden for stemmelokalet.

Stk. 2. Hjælp til stemmeafgivning ydes af 2 valgstyrelser eller tilforordnede vælgere. En blind eller svagsynet vælger kan dog forlange hjælp af en person, der er udpeget af vælgeren selv.

Stk. 3. Hjælp til afkrydsning af stemmesedlen kan kun ydes, såfremt vælgeren umiddelbart over for dem, der yder hjælp, utvetydigt kan tilkendegive, på hvilket parti eller hvilken kandidat vælgeren ønsker at stemme.

§ 61. Vælgere, der ønsker at brevstemme, skal vise fornøden legitimation til brevstemmemodtageren. Herefter udleveres brevstemmematerialet, jf. § 60.

Stk. 2. ...

Stk. 3. ...

Stk. 4. Hvis vælgeren ikke er i stand til at udfylde stemmesedlen eller udfylde og underskrive følgebrevet, skal stemmemodtageren yde den fornødne hjælp, jf. dog stk. 5. Er der ydet hjælp, skal dette fremgå af følgebrevet.

1. I § 49, stk. 1, 1. pkt., ændres »jf. dog stk. 3« til: »jf. dog stk. 4«.

2. § 49, stk. 2, ophæves, og i stedet indsættes:

»Stk. 2. Hjælp til stemmeafgivning ydes af 2 valgstyrelser eller tilforordnede vælgere. I stedet for den ene valgstyrelser eller tilforordnede vælger kan vælgeren forlange hjælp til stemmeafgivningen af en person, der er udpeget af vælgeren selv.

Stk. 3. En kandidat, der er opstillet i storkredsen, må ikke som valgstyrelser eller tilforordnet vælger yde hjælp til stemmeafgivning.«
Stk. 3 bliver herefter stk. 4.

3. § 61, stk. 4, ophæves, og i stedet indsættes:

»Stk. 4. Hvis vælgeren ikke er i stand til at udfylde stemmesedlen eller udfylde og underskrive følgebrevet, skal den eller de stemmemodtagere, brevstemmen afgives til, yde den fornødne hjælp, jf. dog stk. 6. Ud over stemmemodtageren eller, hvis der medvirker flere stemmemodtagere, i stedet for den ene af disse, kan vælgeren forlange hjælp til stemmeafgivningen af en person, der er udpeget af vælgeren selv. Er der ydet hjælp, skal dette fremgå af følgebrevet.

Stk. 5. Hjælp til udfyldning af stemmesedlen kan kun ydes, såfremt vælgeren umiddelbart over for den, der yder hjælp, utvetydigt kan tilkendegive, på hvilket parti eller hvilken kandidat vælgeren ønsker at stemme.

Stk. 6. ...

§ 25. Afstemning på valgdagen finder sted efter reglerne i kapitel 7 i lov om valg til Folketinget med de afvigelser, der følger af, at der ikke kan opstilles kandidater uden for partierne, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. ...

§ 26. Ved valg til Europa-Parlamentet kan der brevstemmes efter reglerne i kapitel 8 i lov om valg til Folketinget, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. ...

Stk. 3. ...

Stk. 4. ...

Stk. 5. Om fremgangsmåden ved brevstemmeafgivning samt om modtagelse og kontrol af brevstemmer gælder reglerne i kapitel 8 i lov om valg til Folketinget.

§ 55. Vælgere, der på grund af manglende forlighed, svagelighed eller lignende ikke kan bevæge sig ind i stemmelokalet eller stemmerummet eller i øvrigt foretage stemmeafgivning på den foreskrevne måde, jf. § 54, kan forlange fornøden hjælp til stemmeafgivningen, jf. dog stk. 3. Der kan herved ske de nødvendige lempelser i den foreskrevne fremgangsmåde, herunder gives adgang til at foretage stemmeafgivning umiddelbart uden for stemmelokalet.

Stk. 5. En kandidat, der er opstillet i storkredsen, må ikke som stemmemodtager yde hjælp til stemmeafgivning.«

Stk. 5 og 6 bliver herefter stk. 6 og 7.

§ 2

I lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, jf. lovbekendtgørelse nr. 584 af 23. juni 2008, foretages følgende ændringer:

1. I § 25 indsættes som *stk. 3*:

»*Stk. 3.* En kandidat må ikke som valgstyreur eller tilforordnet vælger yde hjælp til stemmeafgivning.«

2. I § 26 indsættes efter stk. 4 som nyt stykke:

»*Stk. 5.* En kandidat må ikke som stemmemodtager yde hjælp til brevstemmeafgivning.«
Stk. 5 bliver herefter stk. 6.

§ 3

I lov om kommunale og regionale valg, jf. lovbekendtgørelse nr. 585 af 23. juni 2008, foretages følgende ændringer:

1. I § 55, *stk. 1, 1. pkt.*, ændres »jf. dog stk. 3« til: »jf. dog stk. 4«.

Stk. 2. Hjælp til stemmeafgivning ydes af 2 valgstyrelser eller tilforordnede vælgere. En blind eller svagsynet vælger kan dog forlange hjælp af en person, der er udpeget af vælgeren selv.

Stk. 3. Hjælp til afkrydsning af en stemmeseddel kan kun ydes, såfremt vælgeren umiddelbart over for dem, der yder hjælp, utvetydigt kan tilkendegive, på hvilken kandidatliste eller hvilken kandidat vælgeren ønsker at stemme.

§ 67. Vælgere, der ønsker at brevstemme, skal vise fornøden legitimation til brevstemmemodtageren. Herefter udleveres brevstemmematerialet, jf. § 66.

Stk. 2. ...

Stk. 3. ...

Stk. 4. Hvis vælgeren ikke er i stand til at udfylde stemmesedlen eller udfylde og underskrive følgebrevet, skal stemmemodtageren yde den fornødne hjælp, jf. dog stk. 5. Er der ydet hjælp, skal dette fremgå af følgebrevet.

Stk. 5. Hjælp til udfyldning af stemmesedlen kan kun ydes, såfremt vælgeren umiddelbart over for den, der yder hjælp, utvetydigt kan tilkendegive, på hvilken kandidatliste eller hvilken kandidat vælgeren ønsker at stemme.

Stk. 6. ...

2. § 55, *stk. 2.*, ophæves, og i stedet indsættes:

»*Stk. 2.* Hjælp til stemmeafgivning ydes af 2 valgstyrelser eller tilforordnede vælgere. I stedet for den ene valgstyrelse eller tilforordnede vælger kan vælgeren forlange hjælp til stemmeafgivningen af en person, der er udpeget af vælgeren selv.

Stk. 3. En kandidat, der er opstillet i kommunen eller regionen, må ikke som valgstyrelse eller tilforordnet vælger yde hjælp til stemmeafgivning.«

Stk. 3 bliver herefter stk. 4.

3. § 67, *stk. 4.*, ophæves, og i stedet indsættes:

»*Stk. 4.* Hvis vælgeren ikke er i stand til at udfylde stemmesedlen eller udfylde og underskrive følgebrevet, skal den eller de stemmemodtagere, brevstemmen afgives til, yde den fornødne hjælp, jf. dog stk. 6. Ud over stemmemodtageren eller, hvis der medvirker flere stemmemodtagere, i stedet for den ene af disse kan vælgeren forlange hjælp til stemmeafgivningen af en person, der er udpeget af vælgeren selv. Er der ydet hjælp, skal dette fremgå af følgebrevet.

Stk. 5. En kandidat, der er opstillet i kommunen eller regionen, må ikke som stemmemodtager yde hjælp til stemmeafgivning.«

Stk. 5 og 6 bliver herefter stk. 6 og 7.

F. t. l. vedr. valg til Folketinget m.v.

Til lovforslag nr. L 17. Skriftlig fremsættelse (9. oktober 2008)

Velfærdsministeren (Karen Jespersen):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om valg til Folketinget, lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet og lov om kommunale og regionale valg (Hjælp til stemmeafgivningen)

(Lovforslag nr. L 17).

Med lovforslaget udvides retten til at udpege en personlig hjælper til at yde hjælp ved stemmeafgivningen til at gælde alle vælgere, herunder fysisk og psykisk handicappede, der har behov for hjælp til stemmeafgivningen, og til at gælde såvel på valgdagen som ved brevstemmeafgivningen. Hidtil har kun blinde og svagsynede vælgere haft ret hertil og alene på valgdagen, ikke ved brevstemmeafgivning. Ved forslaget sikres, at den danske valglovgivning bringes i fuld overensstemmelse med artikel 29 i FN's konvention om handicappedes rettigheder, hvor efter alle handicappede selv skal kunne udpege en hjælper til stemmeafgivningen.

Ifølge lovforslaget skal der i alle tilfælde, hvor

en vælger får brug for hjælp til stemmeafgivningen, ud over den personligt udpegede hjælper tillige medvirke en myndighedsperson ved vælgerens stemmeafgivning. Herved modvirkes risikoen for utilbørlig påvirkning af vælgeren ved stemmeafgivningen, og offentlighedens tillid til valghandlingen sikres. Af samme grund foreslås, at en kandidat til valget ikke må medvirke som myndighedsperson. Vælgeren kan derimod godt udpege en person, der er opstillet som kandidat til valget, som personlig hjælper til stemmeafgivningen.

Den hidtidige særordning, hvor blinde og svagsynede vælgere uden en myndighedspersons medvirken har haft ret til at lade sig bistå af en personligt udpeget hjælper, ophæves. Fremover vil alle vælgere, der har brug for hjælp til stemmeafgivningen, have samme adgang til hjælp i forbindelse med stemmeafgivningen.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslaget og de ledsagende bemærkninger, skal jeg hermed anbefale lovforslaget til det Høje Tings hurtige og velvillige behandling.